

Syn. Tolet. IV, *Can. XXXII*, alias *XXXI*, (*) virginum Deo dicatarum, atque etiam Monachorum, quos speciali Episcoporum curæ subjecerunt Patres Chalcedonenses: *Can. IV et VIII*, quamvis posterioribus temporibus in id unicè incumbuerint, ut Episcoporum excuterent jugum.

XXVII. Postremò ad Episcopum spectat, tum causas omnes Ecclesiasticas, Civiles dictas, ex sensu Sacrorum Canonum suo iudicio definire, tum in eos, qui divinam legem, vel Ecclesiasticas Constitutiones transgrediuntur, etiam criminali iudicio animadvertere, tum demùm bona suæ Ecclesiæ temporalia administrare. Verùm de his fusiùs opportuniori loco agemus.

XXVIII. Duo hic tantummodò liceat subnectere, veluti extraordinaria quædam Episcoporum officia. Primum dissidentes Fidelium animos in concordiam revocare. (**) Syn. Palentina an. 1129, *Cap. XI*, (*) litesque ex bono, et æquo componere, id quod ex Apostoli verbis *I, ad Corinth. 6*, nonnulli Patres, ac præsertim Augustinus derivarunt. Alterum apud Magistratus pro reis intercedere; id quod tum Patres Sardicenses *Can. VII*, (**) et Tolet. VI, *Can. XII*, (*) decreverunt; tum veteres Episcopi haud rarò præstiterunt: (**) Patres præsertim Syn. Tolet. IV in *Epilogo*. (*) In hac officii pastoralis parte eluxit Ambrosii, et Augustini charitas, qui sæpiùs Magistratus ad veniam reis implorandam conveniunt.

XXIX. Ex hactenùs explicatis Episcoporum muniis, (**) duo prono alveo fluunt. Primum expedire admodum, ut Episcopi sint *sobrii, casti, prudentes, mansueti, et hospitalitatis amantes; mensa sit illis non superfluis, et exquisitis instructa epulis, sed frugalis; non plus æquo magnifica, et ad delicias comparata suppellex; non impudica, aut contentiosa familia...* proventus Ecclesiasticos non in quoscumque usus prodige effundant, quos sciunt non hæreditario jure se a majoribus suis accepisse, sed ad res pie, sancleque gerendas sibi assignatos fuisse; egenis liberaliter subveniant, cognatos, aut adfines bonis Ecclesiæ non ditent, ut totidem verbis constituit Syn. Valentina an. 1565, *Sess. III, Tit. III, cap. I*, cui consonat Toletana ejusdem an. *Act. II, Ref. cap. 3*, id subjiciens, se non posse, non dolere graviter eas delicias in Episcoporum mensas irrepisse, quæ jure possent a laicorum mensis utcumque splendidis ablegari: et Compostellana *Act. III, Decret. 4, 5, et 6*. (*)

XXX. Secundum, eos ad residendum obstrictos esse, et quidem jure divino: id quod Tridentinum licet tanquam fidei dogma definire noluerit, tamen pro certò omninò habet; præsertim *Sess. XXIII, Reform. cap. I*, ubi recensitis pluribus, iisdemque gravissimis muneribus Episcopis *Præcepto divino* mandatis, statim subjungit; *ea nequaquam præstari posse ab iis, qui gregi suo non invigilant, et assistunt*. Quinimò uti ex Cajetano refert Fagnanus ad Caput *Ex parte num. 21. Nullus antiquorum contradicebat, quin Pastores animarum tenerentur sub præcepto divino ad personaliter residendum*.

XXXI. Meritò igitur Syn. Trid. tum *Sess. VI, Ref. cap. I*, omnes innovat antiquos Canones ad eam rem facientes; tum eadem *Sess. XXIII*, novis poenis illos coercet, qui ultra duos, vel tres menses in singulos annos a Diœcesi absunt: atque adeo etiam in hac duorum, vel trium mensium absentia, eadem Trid. Syn. requirit, ut sit *æqua ex causa sine ullo gregis detrimento...* et extra festos dies *Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis, Pentecostes, et Corpus Christi*.

XXXII. Legitimæ causæ a Syn. Trid. *ibid.* probatæ, cur Episcopus etiam

diutiùs Diœcesi abesse potest, sunt *christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas*. At eadem Syn. statim subdit, eandem *has legitimæ absentie causas a Beatiss. Rom. Pontifice, aut a Metropolitanò, vel eo absente a suffraganeo Episcopo antiquiore...* in scriptis esse adprobandas: nisi quum absentia inciderit propter aliquod munus, et Reip. officium Episcopatibus adjunctum: *cujus quoniam causæ sunt notoria, et interdum repentina, nec eas quidem significari Metropolitanò necesse erit*.

(**) XXXIII. Qualis autem oporteat esse Episcoporum residentia, perspicuè expressit præfata Syn. Compostellana an. 1565. *Act. III, Decret. I*, scilicet, *ut ii, quibus præsent, frugiferam esse sentiant, et officiosam. Prædicent igitur, subjectos visitent, Sacramentum Pœnitentiæ, aliaque Ecclesiæ Sacramenta (si necesse fuerit, aut expedire censuerint) per se ipsos administrent...* Denique in omnibus se tum *judices æquos, tum Patres indulgentes exhibeant sicut Dei ministros*. Similia habet Valentina mox cit. *Cap. I*, et Tolet. *Act. II Ref. cap. I*, hoc adjungens: *Caveant Episcopi ne extra Sedem Cathedralis Ecclesiæ locum aliquem Diœcesis ad continue habitandum eligant...* Alioqui sint Episcopi *memores eam residentiam neque Deo gratam esse, neque sacris Canonibus consonam, et ab hac Syn. potius absentiam quam residentiam censendam fore*. (*)

CAPUT DECIMUM.

DE CHOREPISCOPIIS.

I. Chorepiscopi hoc nomine donati sunt, quod essent *Ruris Episcopi*. Illud hic primum non immeritò quæritur Episcopi ne fuerint, an verò tantummodo Presbyteri. Presbyteros eos fuisse communis pænè est Canonistarum sententia; at contra Barlovius, Hammondus, alique censent Chorepiscopos omnes antiquis commemoratos canonibus veri nominis Episcopos fuisse.

II. Verò similior videtur Cabassutii, Bellarmini, ac doctissimi Thomassini opinio; nimirum Chorepiscopos suapte natura inspecta, meros fuisse Presbyteros, etsi aliquando contigerit, ut Episcopi essent, quippè qui Episcopi ordinati, antequam Chorepiscopi constituerentur. Id in Nicœna Synodo accidit, quæ Novatianis Episcopis ad Catholicam redeuntibus Ecclesiam ita consultum voluit, ut vel ad Presbyteri Oppidani, vel ad Chorepiscopi officium admitterentur: *Can. VIII*.

III. Cæterum meros fuisse Presbyteros, plura demonstrant: 1. Ad similitudinem septuaginta Discipulorum constituti dicuntur. Concilium Neocæsar. *Can. VIII*. Atqui secundum veterum sententiam Presbyteri Discipulos, Episcopi Apostolos repræsentant: S. Hier. *Ep. ad Fabiolam*.

2. Episcopi ex Apostolica traditione a tribus saltem Episcopis ordinandi: at Chorepiscopi ab uno tantum Civitatis Episcopo constituebantur: Conc. Antioch. *Can. X*.

3. Patres Concilii Hispal. II severe increparunt Agapium quemdam Cordubensem Episcopum, eo quod Chorepiscopos ad Episcopalia munia exercenda delegarit; et rationem subdunt: *quia Chorepiscopi, et Presbyteri juxta Canones unum sunt*: *Can. VII*.

4. Concilium Metense *Can. VIII*, præcipit, ut Basilicæ a Chorepiscopis consecratæ ab Episcopis consecrentur: *Quia juxta decreta Damasi Papæ, Innocen-*

iii, et Leonis vacuum est, atque innane quidquid in Summi Sacerdotii Chorepiscopi egerunt ministerio; et quod ipsi iidem sint qui et Presbyteri.

5. Tandem quæcumque antiquis Ecclesiæ canonibus Chorepiscopis adsignantur officia, eadem et Presbyteros quoque obiisse nemo dubitat.

IV. Jam verò Chorepiscoporum haud exigua erat potestas: nam 1. Hypodiatas, Lectores, Exorcistas, aliosque inferiores Clericos ordinabant: Syn. Antioch. *Can. X*, tum si Episcopatus caractere insigniti fuissent, Presbyteros quoque et Diaconos ordinare poterant: verum consulto prius *Urbis Episcopo, cui subjicitur ipse, et regio*, uti statuit ipsamet Syn. Antioch. *ibidem*.

2. Potestatem habebant dandi Clericis ruralibus, quibus in aliam Diocesim proficiscendum esset, Epistolas Dimissorias, sive, ut alias vocabantur. Canonicas, et Pacificas: Syn. Antioch. *Can. VIII*.

3. Curabant agrorum Presbyteros, et Ecclesias rurales; quas et in credita sibi regione visitabant: *Thomass. P. I, Lib. II, cap. 1, n. 15*.

4. In Ecclesia oppidana Sacris operabantur etiam præsentibus Episcopo, et Presbyteris Urbis, quod sanè Presbyteris ruralibus non licebat. Ita Conc. Neocæsar. *Can. XIII*.

5. Tandem privilegio fruebantur sedendi, et suffragia ferendi in Conciliis; hinc Synodorum Nicænæ, Ephesinæ, Neocæsarensis definitionibus nonnullos Chorepiscopos subscripsisse eorundem Acta probant.

V. Cæterum non semper et ubique eandem fuisse Chorepiscoporum potestatem ingenuè fatemur: namque, ubi contigisset ipsos Episcopos esse, ex Episcopi Urbis voluntate non modo Presbyteros, et Diaconos ordinabant, uti mox ex Concilio Antioch. observavimus, verum et aliquando Neophytos confirmabant, Virgines consecrabant, aliaque episcopalia munia exercebant.

VI. Verum Chorepiscoporum potestati grave vulnus inflictum est, ubi *Circumcursatores*, sive *Visitatores* constitui cœperunt. Horum prima occurrit mentio in Concilio Laodiceno *Can. LVII*, dein et in Synodis Chalced. *Act. IV*, et Constantinopolit. sub *Menna Act. I*, adeo ut in Oriente ætate Balsamonis jam prorsus exoleverint.

VII. In Occidente, ac præsertim in Gallia, quum ex perperam intellectis Canonibus quibusdam Orientalibus Episcopalia sibi munia vindicare ausi fuissent; hinc tum per Gallicanas Synodos, tum et per ipsos R. Pontifices paulatim esse desierunt Chorepiscopi, quibus successisse videntur Decani, sive Archipresbyteri rurales, de quibus suo loco agemus.

CAPUT UNDECIMUM.

DE COADJUTORIBUS.

I. Illa semper in Ecclesia viguit disciplina, ut posset Episcopus vel diuturna morbi pertinacia divexatus, vel senectute confectus, vel alio impedimento obstrictus *Coadjutorem* sibi adjungere, qui ipsi ad Episcopale onus sustinendum impari opitularetur, ac veluti suppetias ferret. Sic S. Petrum Orbis præsertim Occidentalis regiones Evangelica prædicatione perlustraturum Linum, et Cletum in Romanæ Ecclesiæ regimine sibi Coadjutores adscivisse scribit Epiphanius *Hæres LVII*.

II. Jam verò Coadjutoria vel temporalis est, vel perpetua. Temporalis, quum Episcopo ob adfectam valetudinem, aliudque impedimentum præpedito adjutor datur, qui tantummodò dum impedimentum durat, vel Episcopus vivit, in Ecclesia ministret. Verum de his Coadjutoribus, quos propriè Beneficiarios haud dicendos, probant Thomass. *Part. II, Lib. II, cap. 57* et Gonzalezius in *Cap. 6 de Cler. ægrotante*, non est hic nobis sermo, quum iidem sint, ac Vicarii Apostolici, de quibus alibi. Coadjutoria perpetua est, quæ sublato impedimento, Episcopoque defuncto non cessat; atque adeo in ejus locum succedit Coadjutor.

III. Ejusmodi Coadjutorum genus jam indè a prioribus sæculis in Ecclesia videtur obtinuisse. Sic Narcissus Episcopus Hierosolymitanus propter longius protractum senium Alexandrum sibi Coadjutorem delegit, qui una secum Hierosolymitan. Ecclesiam moderaretur: Eusebias *Lib. VI, cap. 2*. Hier. de Script. Eccles. in *Alexandro*. Tum Orionem Palæbiscensis Ecclesiæ Episcopum ætate grandævum Siderium sibi Coadjutorem adjunxisse, et successorem per ordinationem designasse, auctor est Synesius *Epist. 67*. Plura hanc rem spectantia passim in Ecclesiastica Historia occurrunt exempla, et quidem etiam post tempora Concilii Nicæni.

IV. Profectò Patres Nicæni *Can. VIII*, de Novatianis omninò interdixere, ne duo in eadem Ecclesia simul essent Episcopi; Cyprianus quoque jam antea scripserat: *Unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, et iudex vice Christi*. Qua de re Augustinus Hipponensium Episcopus vivo adhuc Valerio ordinatus, Canonem Nicenum edoctus, nimia animi perturbatione, ac mœrore percussus est, quasi in Canones Ecclesiasticos impigisset. (**). Et Paullinus Nolanus Episcopus novam hanc miratus eligendi rationem, eam tamen, quasi Deo inspirante peractam ita laudat, ut dixerit, gratulandum, non Augustino quod ordinatus fuisset Episcopus, sed Africanæ Ecclesiæ quod Augustinum habere Episcopum meruisset. (*) At Regula Ecclesiastica, quæ in una Ecclesia duos non patitur Episcopos, non ita a veteribus videtur fuisse intellecta, tanquam si bini in unaquaque civitate Episcopi omninò prohiberentur; sed dumtaxat deficiente justa causa, nec Ecclesiæ utilitate, necessitate, aliave *circumstantia* id omni prorsus jure requirente.

V. Jam verò Augustinus in ea videtur fuisse opinione; scilicet non suam cum futura in Episcopatu successione electionem Canonibus adversari, sed tantummodò consecrationem Valerio adhuc in vivis agente. Ipse enim Eradium, Ecclesia consentiente, successorem suum nominavit, licet ordinare, dum viveret, noluerit, dicens: *Quod reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo. Erit presbyter, ut est; quando Deus voluerit futurus Episcopus*. Hæc Augustini opinio dein in Ecclesia videtur obtinuisse. Bonifacius namque Archiepiscopus Maguntinus quum a R. Pontifice Zacharia petiisset, ut ipsi vitam adhuc agentem liceret successorem constituere, quod ab ipsius Prædecessore jam fuerat postulatum, Zacharias ipsi indulsit, ut moratum Sacerdotem deligeret, quem interea in Episcopalibus muneribus instrueret, quemque deinde inspectante Clero, ac populo universo sibi successorem renuntiaret; modo tamen adhuc vivens, manus illi imponere non auderet.

VI. Demùm idem colligi posse videtur ex Regesto Epistolarum Gregorii M. ac præsertim ex *Lib. IX, Epist. 4* ad Anatolium Diaconum Constantinopolitanum de Joanne Episcopo primæ Justinianæ, qua ipsi injungit, ut Joanni gravi morbo ægrotanti Coadjutorem dari curet; novum verò Episcopum haud ordinari

permittat. *Et quidem, scribit, nusquam Canones præcipiunt, ut præ ægritudine Episcopo succedatur. . . . sed dispensator illi requiratur talis, qui possit ejus curam omnem agere, et locum illius in regimine Ecclesiæ implere.*

VII. His accedit in antiquis Ecclesiæ monumentis quàm frequentia occurrere exempla Coadjutorum, qui Episcopis vel grandævus, vel infirmis dati sunt, ut illis postea in Episcopatu succederent; at hi simul Episcopo adhuc vivente ordinati non sunt. Videsis Thomass. *P. II, Lib. II, cap. 57 et seq.* Id quod haud ita intelligas quasi perpetui Coadjutoris ordinatio irrita habenda sit, vel dispensatione locum habere nequeat. Sanè Augustinus suam ordinationem improbavit quidem, at irritam non habuit. Id quod etiam indicant modo producta Narcissi Hierosolymitani, et Orionis Palæbiscensis exempla.

VIII. Perpetuum Episcopo Coadjutorem dare antiquitus Synodi Provincialis, plebe etiam consentiente, jus erat, eodem prorsus modo, quo Episcopi eligebantur; at jure novo cujuscunque generis Coadjutores, non nisi a R. Pontifice dantur Episcopis; dumtaxat in Ecclesiis nimis ab Urbe dissitis, auctoritate Apostolica, vel ipse Episcopus cum adsensu Capituli unum, vel plures sibi Coadjutores adsciscit, vel, Episcopo impote, duæ partes Capituli Coadjutorem constituunt. Demum ubi Episcopus Coadjutorem, quo ipsi omnino opus est, accipere nolit, Apostolicis Rescriptis est Ecclesiæ providendum.

(**) IX. Hispaniarum Ecclesia Nicænis edocta Canonibus, ab Episcopatum successionem prorsus abhorruit. Exemplo sit Epistola Patrum Tarraconens. ad Hilarum P. eo fine directa, ut indicaret, quid agendum esset in Irenæum, quem Nundinarius successorem in Ecclesia Barcinonensi designarat, quibus ipse rescripsit; repellendum a Barcinonensi Irenæum, et alium in ejus locum eligendum esse. Synod. quoque Tolet. IV, *Can. XIX* alias *XVIII* inter Episcopalis dignitatis indignos, eos, qui a decessoribus eliguntur, enumerat. (*)

(**) X. Reges etiam nostri perpendentes, quantum Ecclesiasticæ disciplinæ vulnus infligi frequenti Coadjutorum cum futura successionem permissu, omnem Coadjutoris aditum præcludere, præterquam urgente necessitate in Episcopatus, et Prælaturis; immò indixere Episcopis omnibus et Capitulis ne executioni mandarent rescripta quælibet, quibus aliquis deputaretur Coadjutor: *Leg. XXIV, XXV, XXVI, Tit. III, Lib. I, Novæ Recop. et Sanction. IX, Tit. III, Lib. I, Autos Acordados.* Verùm post Concordatum Clementem XII, inter et Philippum V initum 12 Novemb. an. 1737, cujus in articulo 17 Coadjutores ad Præbendas permittuntur, his adpositis conditionibus, quod ipsi prius litteras acciperent ab Ordinario vel Capitulo, quibus de necessitate, vel utilitate Ecclesiæ testentur, et quod nihil adjiciendum sit pensionis Coadjutoribus, frequentissimæ vigeant Coadjutorie; donec novissimo inter Benedictum XIV et Ferdinandum VI inito Concordato, quo totus Ecclesiasticus Patronatus Coronæ perpetuo adjudicatur, obsolevere hujusmodi Coadjutorie, quum Regis, qua Patroni, debeat prius adsensus impetrari. Permittuntur tamen nonnunquam in Beneficiis præsertim Parochialibus Coadjutores etiam perpetui, si vera vel necessitas, vel utilitas Ecclesiæ interveniat, adsignata quadam proprietario redituum portione, reliqua Coadjutori deputata. Illiteratis, et imperitis Parochiarum Rectoribus ab Episcopo temporaneus deputandus est Coadjutor, atque huic quædam fructuum pars adsignanda, quæ ad congruam vitæ alimoniam sufficere possit: *Syn. Trident. Sess. XXI, Ref. cap. 6.* Immo et quoties opportunum sibi videbitur, Parocho monito, et negligente, per se poterit Episcopus de Coadjutore providere in Parochiis, quæ unitæ non

sint Monasteriis, et ab ipso per examen ad curam animarum approbato, adsignata itidem ab eodem Episcopo congrua fructuum portione in ea quantitate, quæ pro suo prudenti arbitrio, et conscientia conveniens videbitur, ratione videlicet habitæ redituum, et emolumentorum Ecclesiæ Parochialis. . . . inspectis conditionibus loci, numero animarum, qualitate laborum, et quantitate impensarum, quas commissi officii necessitas postulaverit: *Constitutio Apostolici Ministerii §. 13. (*)*

(**) XI. Vicariis autem perpetuis Ecclesiarum, quæ perpetuo unitæ sunt aliis Ecclesiis, Monasteriis, Collegiis, Beneficiis, et Locis Piiis, Episcopus curare debet, quod congrua ipsis portio impendatur, non major centum, nec minor quinquaginta scutorum summa. Pius V, *Constitut. Ad exequendam*, et Innocentius XIII, præfata *Constitut. Apostolici Ministerii §. 12. (*)*

(**) XII. Parochus, qui solus non sufficit omnibus Parochiæ suæ fidelibus Sacramenta ministrare, Coadjutorem sibi adsciscere potest cum congruo stipendio. Verùm si quis tot sibi adhibeat ita ut laboriosum Pastoris officium inane reddatur, eosque fortassis vilissima mercede conductos, oporteret eum exagitare cum Baronio ad an. 1109. *Quis patiaturs censualem Ecclesiam Dei, et ad usufructum altaris alium in otio lucrari, servitii vero onus alium in egestate sustinere?* Ecclesiæ quantum fieri possit propriis Sacerdotibus, non conductitiis regi debent: *Can. 5, Caus. 21, Q. II.* Qui a fidelibus alimenta corporalia percipiunt, iidem ipsi fidelibus ipsis spiritualia alimenta repeddere debent. (*)

CAPUT DUODECIMUM.

DE SACRA EPISCOPALI VISITATIONE.

I. Jam inde ab IV Ecclesiæ sæculo exempla occurrunt Patriarcharum, qui suas Dioceses, Metropolitanarum, qui suas Provincias, et Episcoporum, qui suas Paræcias circumlustrarunt. Athanasium Ægyptiæ Diocesanos Ecclesias visitare consuevisse constat ex ejusd. *Apolog. II*, In Concilio totiùs Africæ plenario Episcopi Mauritanie Aurelium Primatem Carthag. rogant, ut Mauritanie Provincie Ecclesias visitet: *Dignemini etiam, quod hoc anno secundum ordinem distulistis, vel alio anno Mauritaniam Provinciam visitare:* Codex Eccles. African. *Can. LII*, Conc. Taurinat. an. 397, *Can. XXI* dum Metropolitanis Arelat, et Vienn. Episcopatus adsignat, qui eorundem Ecclesiasticas Metropoles constituerent, hæc habet: *Unaquæque de his viciniores sibi intra Provinciam vindicet civitates, atque eas Ecclesias visitet &c.* Demùm visitationis Paræciæ, quam modo Diocesanam dicimus, illustria habemus exempla in Martino, Augustino, et Chrysostomo. Martinum *asello impositum in veste hispida nigro pendulo pallio circumtectum* suas Paræcias visitantem, et ubique in vicis idolatriæ reliquias debellantem describit Severus Sulpitius *Dial. 2*, Tum Augustinus in Fussalensi Castro, cujus cives a Donatistarum schismate ad Ecclesiam Catholicam traduxerat, Episcopum constitutum voluit, quod, quum is locus longius ab Hippone distaret, eum frequenter invisere non posset: *Ep. 261*, Tum, *Ep. 237*, easdem visitationes perspicue indicat scribens: *Quoniam visitandarum Ecclesiarum ad meam curam pertinentium necessitate profectus sum.* Demùm Chrysostomus inter præcipua Episcopi munia Ecclesiarum recenset visitationem: *Hom. I, in Ep. ad Titum.*

II. Non negaverim in quibusdam Orientalibus Ecclesiis morem viguisse, ut

Episcopi per Circitores, sive Visitatores, vel per Chorepiscopos suas Paroecias visitarent: Conc. Laodic. *Can. LVII*, Verum quum et Periodeuta, et Chorepiscopi nec ubique, nec diu vigerint, hinc nonnisi Episcoporum praecipua, ac primaria ea videtur fuisse et cura, et potestas.

III. Ecclesia quidem Occidentalis stabiles illos Visitatores non agnovit; at verò permisit Episcopis aegritudine, aliove detentis impedimento opera uti Presbyterorum, vel Diaconorum: Conc. Tolet. IV. *Can. XXXVI*, alias *XXXV*, quo in munere post secutis temporibus Archidiaconi, et Decani rurales succedere: Conc. Later. III, *Can. IV*, id quod Syn. Trid. *Sess. XXIV, Ref. cap. 3*, pro his locis confirmavit, *ubi hactenus visitationem exercere legitime consueverunt*. At tria de integro constituit. 1. Ut nonnisi per semetipsos, et quidem adsumto Notario de consensu Episcopi visitare debeant. 2. Ut non ideò Episcopus, vel eo impedito ejus Visitator easdem Ecclesias seorsum ab iis visitare prohibeatur. 3. Ut Archidiaconi, vel alii inferiores visitationis factæ Episcopo, ejusve Visitatori infra mensem rationem reddere, et depositiones testium, atque integra Acta exhibere teneantur. (**). Quosnam autem oporteat esse Visitatores, constituit Syn. Hispanen. an. 1512. *Cap. XLV*, scilicet, *Viri docti, conscientiae, integrae, et Deum timentes*. Quale verò censeatur impedimentum sufficiens ut Episcopi possint absque piaculo visitationis munus aliis demandare, perspicue declarat Syn. Toletana an. 1565. *Actione II, Ref. cap. 2, Visitent Episcopi per se, vel per alios proprias Dioeceses omnino servantes, quæ a Synodo Tridentina statuta sunt. . . . neque excusentur ab hac personali visitatione quovis impedimento, quod alioqui benigna quadam indulgentia solet admitti, sed eo tantum quod necessitate quadam sic urgeat, ut nisi maximo cum detrimento vel publicæ, vel propria salutis spiritualis, vel corporalis per se ipsos eam visitationem exsequi non valeant, apud hanc Provinciam Synodum de eo fidem facturi, ejusque iudicium ea de re, ac censuram non qualemcunque præter divinam ultionem subitari*. (*) Demùm provinciales Visitaciones quod spectat, Metropolitanos jubet, suorum comprovincialium Dioeceses, non visitare, nisi prius propria plenè lustrata Dioecesi, et ex causa cognita, et probata in Concilio Provinciali.

IV. At quorsum Episcopales institutæ visitationes? inquiet fortasse quispiam. (**). Responsio in promptu est: *Ut exquirat Episcopus reditus Basilicarum, et Ministrorum vitam*: Syn. Tolet IV, laud. *Can. XXXVI, Ut si qua forte Basilica reperta fuerit destituta, ordinatione ejus reparetur*: Syn. Tarracon. *Can. VIII, Ut Episcopi per Dioecesim ambulantes discutiant Clericos qualiter quæque officia in Ecclesia peragantur, et post quam suos Clericos discussissent, vel docuerint Episcopi, alia die convocata plebe ipsius Ecclesiæ doceant illos, ut fugiant diversa crimina, id est, homicidium, adulterium, perjurium, falsum testimonium, et reliqua peccata mortifera, aut quod nolunt sibi fieri, non faciant alteri; et sic postea Episcopus de Ecclesia illa profiscatur in aliam*: Syn. Bracar. II, *Can. I*, (*) Paucis præcipuas complectitur rationes Trident. *ibid. Visitationem. . . . præcipuus sil scopus, sanam, orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, et admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere; cetera prout locus, tempus, et occasio feret ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere*. Uti providere, ut Ecclesiæ quæ reparatione indigent, reparentur: cura animarum, si quæ illis immineat, aliisque obsequiis non defraudentur &c. Hosce sanè visitationum veterum SS. Episcoporum uberrimos fuisse fructus jam supra innuimus.

neque post Synodum Tridentinum Carolum Borromæum, Franciscum Salesium aliosque SS. Præsules minus uberes sacris suis visitationibus fructus tulisse neminem latere arbitror.

V. Personalem totiùs Dioeceseos visitationem Episcopo jure divino incumbere communiter tradunt Canonistæ: Fagnon. *ad Cap. Ex parte 23, de Cler. non resid. (**)* Et vetustissimum hunc esse Ecclesiæ morem evincitur ex Syn. Tarracon. Laudata *Can. VIII. Decrevimus, ut antiquæ consuetudinis ordo servetur, et annis vicibus ab Episcopo Dioeceses visitentur (*)* Profectò antiquitus Episcopi non modo Catholicas omnes suarum Dioeceseon personas, verum et Ecclesias, Monasteria, Hospitalia, aliaque loca pia, eorumque bona proprio jure visitabant: Syn. Chalced. *Can. VIII*. Atque adeo Syn. Aurel. *Can. XXIX, Caus. 18, Q. II*, et Gregorius M. *Can. XXVIII, ibid.* Episcopis injungunt, ut non semel, sed sæpius in anno pro suo ipsorum arbitrio Monasteria visitent: id quod imperiali etiam sanctione firmatum est: *Lege XLVI, § 3, Cod. de Episcop.* (**). Reges etiam nostri plurimum commendarunt Episcopis Parochiarum visitationem: *Lege IV, Tit. XXII, Partita I, et Lege VI, Tit. III, Lib. I, Novæ Recop.* et Syn. Tridentina mox cit. *cap. 3*, Episcopis injunxit, ut saltem *biennio* perlustrent Dioecesim. (*)

VI. Successu temporum frequentibus inductis ab Episcopali potestate exemptionibus Episcopi visitantis auctoritas multum decrevit: at Syn. Trident. disciplinam Ecclesiasticam pristinae puritati, qua fieri posset, restituere satagens, plura visitationem spectantia Episcopis jura restituit; licet pleraque potestate dumtaxat delegata; scilicet ut nunc Episcopi visitare possint: 1. Capitula Cathedralium quomodolibet exempta: 2. Beneficia omnia unita, curata, vel non curata, vel qualitercunque commendata: 3. Omnes, et quascumque aequè sæculares, ac regulares Ecclesias: 4. Monasteria commendata, in quibus non viget regularis disciplina. (**). Ea verò in quibus Regularis disciplina viget, si Superiores ab Episcopo moniti intra sex menses non visitaverint, Episcopi ea possint visitare. *Trid. Sess. XXI, Reform. cap. 8. (*)* 5. Demùm Hospitalia, Collegia quæcunque, et Confraternitates laicorum; non tamen quæ sub Regum immediata potestate sunt, sine eorum licentia; et pia loca omnia, etiamsi eorum cura ad laicos pertineat. Decretum de visitandis omnibus Locis piis, Hospitalibus, Collegiis, Confraternitatibus &c. uti alibi notavimus, unum ex illis est, quæ Neap. Reges tanquam inveteratis Regni consuetudinibus contraria temperanda consuerunt. Quamobrem novissima Concordat. lege *Cap. V, art. 1*, constitutum est, ut Episcopi dumtaxat *in spiritualibus* Ecclesias, Extauritas, Capellas, Confraternitates, et alia loca pia per laicos gubernata visitare possint. Verum de hoc capite opportunius *Libro sequenti*. (**). At in Hispania Ecclesiæ, vel pia Loca, quæ immediate Regiæ protectioni subsunt; a Supr. Camerae Tribunalis Delegatis visitantur: *Adnotatione 10, ad Tit. VI, Lib. I, Novæ Recop.* (*)

§ I.

DE PROCURATIONIBUS.

VII. Jam alibi demonstravimus, Clericorum jus esse de Ecclesiasticis proventibus, decimis, aliisque populi oblationibus vitam transigere: mirum igitur non sit, si Episcopi visitantes a Clericis locorum procuraciones accipiant; nimirum vel sumtus ad frugalem victum necessarios, vel ipsa victualia. (**). *Leg. I, et II, Tit. XXII, Part. I. (*) Procurare enim apud Latinos quandoque est cibaria præbere*

Faciunt huc Christi verba. Luc. X. v. 8. *In quacunq[ue] civitatem intraveritis, et susceperint vos, manducate quæ adponuntur vobis.* (**). Verosimile est a primis sæculis originem ducere jus hoc Procurationum, uti colligitur ex Syn. Tarracon. præf. Can. VIII, *Decrevimus... quia tertia pars ex omnibus per antiquam traditionem, ut accipiatur ab Episcopis novimus statutum.* (*)

VIII. At verò illud summopere mirandum, mediis sæculis, quando scilicet Ecclesiæ prædiis, aliisque redditibus abundabant, procuraciones in tantam abiisè abusionem, ut (**). Syn. Bracar. II, Can. II, post taxatam Episcopis duorum solidorum procuracionem, hæc subjunxerit: *Et Parochiales Clerici servili opere in aliquibus operibus Episcopis servire non cogantur, quia scriptum est: NEQUE UT DOMINANTES IN CLERO*, Syn. Tolet. III, Can. XX, *Cognovimus Episcopos per Parochias suas non sacerdotaliter, sed crudeliter descærire, et dum scriptum est: Forma estote gregis, neque dominantes in Clero; exactiones Diæcesi suæ vel damna infigunt; ideoque... alia quæ hujusque præsumta sunt, denegentur; hoc est neque in angariis Presbyteros, et Diaconos, neque in aliquibus fatigent indictionibus, ne videantur in Ecclesia Dei exactores potius, quam Dei Pontifices nominari.* Syn. Tolet. VII, Can. IV. hæc refert: *Inter cætera, quæ communi consensu nos conferre competenter oportuit, querimonias etiam Parochialium Presbyterorum Gallicie Provincie solertissime decernere decuit, quas contra Pontificum suorum rapacitates necessitas (ut comperimus) tandem compulit in publicum examen deferri. Hi enim Pontifices... indiscreto moderamine Parochianas Ecclesias prægravantes, dum in exactionibus superflui frequentes existunt, pæne usque ad exinanitionem... quasdam Basilicas perduxisse probantur.* Quas inter abusiones ita coacta fuit indulgenter providere. *Quum Episcopus Diæcesim visitat, nulli præ multitudine onerosus existat, nec unquam quinquagenarium numerum eversionis excedat, aut amplius quam una die per unamquamque Basilicam remorandi licentiam habeat.* Eadem videtur indulgentia usam esse, et eadem ferme verba transcripsisse (*) Synod. Lateran. III, an. 1179, *Can. IV*, quæ quendam imponere modum volens, exemplum Apostoli primo proponit, qui prædicationi et Evangelicæ propagationi incumbens, se, suosque propriis manibus sustentabat: dein constituit, *ut Archiepiscopi Parochias visitantes, pro diversitate provinciarum, et facultatibus Ecclesiarum, quadraginta eversionis numerum non excedant: Episcopi viginti, vel triginta nequaquam excedant: Archidiaconi quinque, aut septem: Decani constituti sub ipsis, duobus equis existant contenti. Nec cum canibus venatoriis, et avibus proficiscantur; sed ita procedant, ut non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi quærere videantur: nec sumtuosas epulas quærant, sed cum gratiarum actione recipiant, quod honeste, et competenter fuerit illis ministratum.* Hæc Toletana, et Lateranensia Statuta alicui fortè offensionem erunt, quippè quæ nimium Visitoribus indulgeant; at rectè hic ad rem animadvertit Thomassinus *Pat. II, Lib. III, cap. 80, n. 3*, eo Lateranensi Canone non multum quidem exigi, sed multum recidi: tum damnari quidem quod prohibetur; at non statim, quod toleratur, probari; præsertim quum ibidem, et Episcoporum, qui modestiori comitatu uti consueverint, mos retinendus decernatur, et Statutum illud tanquam gravi morbo pro temporis ratione adhibitum lenimen, tolerantisæ uni, et indulgentiæ tribuatur, ei demùm in pauperioribus Paræciis ea omninò tenenda præscribatur mensura, ut Episcopi visitantes iisdem nec oneri sint, nec officinulo. (**). Hoc profectò moderamen adhiberi voluit ab Episcopis Alphonsus Noster *Leg. II, Tit. XXII, Partit. I.* (*)

IX. Atqui eodem hoc medio ævo non desunt SS. Episcoporum exempla, qui more Apostolico suas lustrarent Paræcias. Radulphus Episcopus Cicestrensis uti a Willelmo in *Lib. de Gestis Pont. Angl.* perhibetur, ter quolibet anno suam circuibat Diæcesim nihil a quaquam exigens, spontanea licet dona non respuens. Tum Malachias Hiberniæ Episcopus, auctore S. Bernardo, omnes suæ Diæceseos Ecclesias visitans, *nec vehebatur equo, sed pedes ibat; erogabat vel ingratis caestis pabuli mensuram:* apud Thomass. *ibidem.*

X. Deniquè Synodus Tridentina uti in cæteris, ita quoque in hoc capite sacras visitaciones ad veteris disciplinæ normam exegit. Sanxit enim 1, ut Episcopi nihil caussa visitationis, etiamsi ultro oblatum, recipiant, exceptis tantum victualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter, moderatèque pro temporis tantum necessitate, et non ultra, erunt ministranda. (**). Id ipsum decrevit Syn. Toletana an. 1565. *Act. II, Ref. cap. 7.* (*) 2. Ut in optione eorum qui visitantur sit, num pecuniam, de qua antea jam conventum fuerat, an verò ipsa in specie victualia præbere malint. 3. Ut si qui gratuito visitare consueverint Episcopi, ab receptis moribus ne discedant. 4. Si qui autem aliquid ampliùs exigere non vereantur, duplum intra mensem restituant, pænisque vel in jure, vel in Statutis Synodi Provincialis præscriptis subjaceant. (**). Insuper quum procuraciones Episcopo debeantur, eo quod possit itineris expensas sustinere, oporteret, ut una die duas visitans Ecclesias, ab una tantum procuracionem exigeret: *Cap. unic. de Censib. in VI* et Synod. Hispal. an. 1512. *Cap. XLV*, vel potiùs à ditore, aut partem ab unaquaque. Oporteret etiam, ut nihil sibi pendendum expectaret Episcopus ex ejusdem Civitatis Episcopalis Ecclesiarum visitatione. Espenius *Part. I. Tit. XVII, cap. 2, n. 10* (*) Verùm per hæc decreta Tridentini Patres nihil inmutatas velle antiquas cum Ecclesiis, Monasteriis aliisque piis locis conventiones expressè edixerunt.

XI. Quænam in visitatione ab Episcopo præcipuè intendenda sint, jam supra ex Syn. Trid. notavimus; pauca hic observanda supersunt. 1. Episcopo visitanti, non judiciali, sed potiùs paterno more procedendum: *Cap. unic. §. Sanè de Censib. in VI*, 2. Episcopus in visitatione nec processus conficiat, nec sententias ferat, nec ordinarias irroget pænas; sed in iis, quæ morum emendationem, et correctionem respiciunt, sine strepitu judicii decernat: *Sacr. Congreg. Conc. 24. Apr. 1595*, et 1 Febr. 1607. 3. Ubi hosce limites non excedant Episcopi decretorum visitationis executionem nulla exemptio, aut appellatio impedire potest: h. e. appellatio effectum suspensivum in his nullum habet: *Trid. Sess. XXIV, Ref. cap. 10.*

XII. Postremò illud hic juvat subnectere, nimirum consuevisse Episcopos Diæceses visitantes suas, regios sive adsciscere ministros *Missos dominicos* sic dictos, ut fideles enormium criminum reos, vel invitos publicæ pœnitentiæ subjicerent, vel etiam pænis corporalibus addicerent; tum ut quæ corrigi oporteret, faciliùs corrigerentur: *Syn. Mogunt. cap. 20. Hincmarus Rem. Tom. II, pag. 131. Thomass. P. II, lib. II, cap. 79*, quod ad imminutionem, vel usurpationem Ecclesiasticæ potestatis factum non est, sed tantummodò, ut Episcopalia decreta faciliùs exsequerentur. Id quod et ipsi Reges disertè fassi sunt: *Lib. II, Capit. Cap. 17, Ut si quos, (verba sunt Syn. Arel. an. 813, cap. 17.) Sacerdotalis admonitio non flecteret ad justitiam, Regalis potestas ab improbitate reduceret ad pietatem, et obedientiam.*